

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Burchardi VVormaciensis Ecclesiae Episcopi,
Decretorum Libri XX. ex Consiliis, & orthodoxoru[m]
patru[m] Decretis, tum etiam diuersaru[m] nationum
Synodis, ceu loci communes congesti, in quibus ...**

Burchardus <Wormaciensis>

Parisiis, 1549

Liber XVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10722

D. Burchardi

ECCLESIAE VVORMACI-
ensis Episcopi, de Accusatoribus &
Testibus, Decretorū Liber XVI.

ARGVMENTVM LIBRI.

Libro hoc qualis iudex, accusatores, & testes esse debeāt, docetur, quæque poenitentia sit iudicibus qui ad gratiam iudicant, calumniatoribus, & falsis testibus, iniungenda.

*De rectoribus Ecclesiarum, ne præcipientes sint in di-
standis sententiis. Cap. I.*

Immo præcauere debent rectores Ec-
clesiarū, & qui publica iudicia exercēt, vt in
diſtandis ſententiis nullatenus leuitate, aut
furore ducti, ſint præcipientes, ſed cauſis prius
diligenter ventilatis, cū res quæ ignorabatur
pleniter ad notiā venerit, tunc diuina & humana lex re-
ſoluatur, & ſecundū quod ibi conſtitutum eſt, remota per-
ſonarū acceptione, definitiua proferatur ſentētia. Hinc eſt
quod Moſes querelas populi ſemper ad dominū, taberna-
culū ingreſſus, referebat, & iuxta quod domin⁹ imperabat,
iudicia proponebat: nimirū nos inſtituens, vt non ex cor-
de noſtro, ſed ex præcepto diuino, condemnationis vel iu-
ſtificationis ſententiā proferamus.

*Vi comites & iudices pro iudicio munera non ac-
cipiant. Cap. II.*

Comitibus verò & iudicibus hoc ſummopere cauē-
dum eſt, vt iuſtè iudicent, & nequaquam in iudicio
munera ſeu perſonas accipiant, dicente domino; Non ac-
cipias perſonam nec munera: quia mēnera excæcant oculoſ
ſapientium, & mutant verba iuſtorum: ſed miniſtros,

*Ex diſtis
Gre. pa-
pe.*

*Ex cōcil.
Cabillon.
cap. 21.*

D. BYRCHARDI EPIS. VVORMAC.

quos vicarios, & ceterarios vocant, iustos habere debent, ne forte eorum auaritia aut rapacitate populus grauetur, & amissis facultatibus in paupertatem redigatur. Tales vero probatissimi & pauci, de pluribus esse debent, de quorum fide non dubitetur. Multum autem prauidetur, testimonium, cupiditate & falsitate respublica laeditur.

De illis qui crimen obiecerint, & verum non probauerint. Caput III.

Ex conc. Arausico. cap. 4. **Q**ui crimen obiicit, sciat se probaturum, & ubi causa terminetur, ubi crimen admittitur, & non probauerit quod obiecit, poenam quam tulerit, ipse patiatur.

Quales ad testimonium accedere debeant. Caput IIII.

Ex conc. apud Theodonis villa habito. cap. 3. **H**omicidae, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, & qui raptum fecerint, vel falsum testimonium dixerint, seu qui ad sortilegos, magos, & quoslibet similes, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium admittendi.

Ne innocens pernicie accusantium maculetur. Caput V.

Ex decre. Felici pa. ca. 15. **D**ignum est ut vita innocentis non maculetur pernicie accusantium, adeo, ut qui quis a quolibet accusatur, non ante accusatus supplicio deputetur, quam accusator praesentetur, atque ut & canonum sententia exquiratur: ut si indigna ad accusandum persona inueniatur, ad eius accusationem non iudicetur.

Ut nullus describatur reus, priusquam conuincatur. Caput VI.

Ex decre. Adriani pa. ca. 2. **I**udex criminis discutiens, non ante sententiam proferat finitiuam quam aut reus ipse confiteatur, aut testes idoneos conuincatur.

Ut presbyteri suos parochianos in synodo accusare debeant. Caput VII.

Ex conc. Moguti, cap. 6. **I**n sancto concilio decretum est, ut presbyteri suos parochianos, & accusare, & testimoniare possint, si negligenter, sui gradus periculo subiacebunt.

De illis qui conuicti fuerint aliquos ad falsum testi-
monium attraxisse. Cap. VIII.

Siquis conuictus fuerit aliquos ad falsum testimonium, *Ex cōcil.*
vel periurium attraxisse, aut per quamcunque cōfrū- *Aquis-*
pionē sollicitasse, ipse quidē vsq; ad exitū non cōmunicet. *gran. cap.*
9.
Ut res finita refricari non debeat. Cap. IX.

De his criminibus de quibus absolutus est accusatus, *Ex cōcil.*
refricari accusatio non potest. *Mogūti.*
De illis qui a suis iudicibus pulsati non fuerint. cap. 7.
Caput X.

Pulsatus ante suum iudicem causam dicat, & non ante *Ex decre.*
suum iudicem pulsatus, si voluerit taceat: & vt pul- *Euseby*
sato, quoties appellauerit, induciā dentur. *papa, ca.*
20.
Vi nullus infamis religiosum Christianum accusare
possit. Caput XI.

Nulli infami & sacrilego de quocunq; negocio liceat *Ex decre.*
quādoq; aduersus religiosum Christianum, quamuis *Felix*
humilis, seruilisq; persona sit, testimonium dicere: nec de *papa, ca.*
qualibet re, actione, inscriptione, Christianum impetere. *7.*
De falso teste quod non debeat impunitus abire.
Caput XII.

Falsus testis, dicit Salomon, non erit impunitus. Qui *Ex dictis*
falsum testimonium profert contra proximum suum, *Augusti.*
extinguetur lucerna eius in die vltimo. Qui meru cuiusli-
bet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se pro-
uocat: quia magis timet hominem, quā Deum. Falsidicus
testis tribus personis est obnoxius. Prinū Deo, cuius prae-
sentiam contemnit. Deinde iudici, quem mentiendo fal-
lit: postremò innocētī, quem falso testimonio laedit. Si fal-
si testes separantur, mox mendaces inueniuntur, Vterque
reus est, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit:
quia & ille prodesse nō vult, & iste nocere desiderat. Beat⁹
cuius testimoniū in conspectu Dei probabile inuenietur.
Ex episto.
Zepheri.

Vi nemo absens diiudicetur. Cap. XIII.

NE M O absens iudicetur: quia humanae & diuinae hoc *papa Si-*
prohibent leges. Nullum nanque eorum, id est, accu- *ciliēsbis*
satorum sententia non a suo iudice dicta constringat: quia *episcopis*
& seculi leges id ipsum fieri praecipunt. *missa.*

D. BURCHARDI EPIS. VVORMAC.

De eadem re. Caput XIII.

Ex decr. **C**Aueant iudices Ecclesie, ne absente eo cuius causa ventilatur sententiam proferant: quia irrita erit, & causam in synodo pro facto dabunt.

Adriani
papa, ca.
4.

Vt nemo simul sit accusator, iudex, & testis.

Caput XV.

Ex episto. **N**emo simul sit accusator, testis ac iudex, nullus nec presumat accusator simul esse, & iudex, & testis: quoniam in omni loco iudicij quatuor personas necesse est semper adesse, id est, iudices electos, & accusatores, & defensores, & testes.

Alexand.
papa, ca.
7.

De falso testimonio quod capitale sit crimen.

Caput XVI.

Ex concil. **N**ouerint falsi testes, quod si falsum testimonium capitale crimen non esset, nequaquam dominus in Evangelio inter principalia crimina hoc annumerasset. Ad nim: De corde exeunt homicidia, adulteria, furta, falsae testimonia. Et ideo similiter debet poenitere, & excommunicari falsus testis, sicut adulter, & fur, & homicida.

Agathe.
cap. 2.

Vt falsi testes a communione nisi poenituerint sint submouendi. Caput XVII.

Ex concil. **F**alsos testes a communione ecclesiastica submouendi nisi poenitentiae satisfactione crimina admittant luerint.

Aurelii.
cap. 5.

Vt falsus testis prout crimen est quod opposuit poeniteat. Caput XVIII.

Ex concil. **F**alsus testis prout crimen est abstinerebitur. Si tamen non fuerit mortis quod obiecit, & probauerit quod tacuit, biennij tempore abstinerebitur. Si autem non probauerit in conuentu clericorum, placuit per quinque annorum abstinere.

Eliberti.
cap. 10.

De ingenuis, si in synodo accusantur. Cap. XIX.

Ex concil. **N**obilis homo vel ingenuus, si in synodo accusatus negauerit: si eum fidelem esse sciunt, cum duodecim ingenuis se expurget. Si antea deprehensus fuerit in furti aut periurio, aut falso testimonio, ad iuramentum non mittatur, sed sicut qui ingenuus non est, feruenti aqua candenti ferro se expurget.

Triburti.
cap. 10.

Vt testes ad testimonium non recipiantur, quos accusator à domo sua produxerit. Cap. XX.

TEstes ad testimonium non admittendos qui nec ad accusationem admitti præcepti sunt, vel quos ipse accusator de domo sua produxerit. Ad testimoniū autem infra quatuordecim ætatis annos, nullus admittatur.

Ex eodē cap. 5.

Vt nullus clericus ad iudicem secularem alium clericū accusare præsumat. Cap. XXI.

VT nullus clericus ad iudicem secularem alium clericum cum accusare, aut ad causam dicendum trahere quocunque modo præsumat: sed omne negocium clericorum, aut in episcopi sui, aut presbyterorum cum archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quisunque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit, vna minus de XL. ictus accipiat. Si vero honoratior, triginta dierum conclusione multetur.

Ex cōcil. Mariscē. cap. 8.

Vt nullus iudex secularis aliquem Ecclesiasticorum distringere præsumat. Cap. XXII.

VT nullus iudicum, neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum vllum, aut iuniores Ecclesiæ, sine scientia pontificis, per se distringat, aut condemnare præsumat. Quod si fecerit, ab Ecclesia cui iniuriam irrogare dinoscitur, tam diu sit sequestratus, quousque reatum suum agnoscat, & emendet.

Ex cōcil. Parisiēsi, cap. 10.

Vt omnes causæ per auctoritatem veritatis ventilandæ sint. Cap. XXIII.

OMnes causæ primitus per auctoritatem veritatis ventilandæ sunt. Quibus sint, cuius sint, quomodo sint, quales sint, doctæ aut indoctæ, parvæ, an magnæ, notæ sint, aut ignotæ. Longi temporis an parui, aut antiqui hostis consuetudine repertæ sint. Hæc omnia iudex cum æqualitate discernere debet.

Ex dictis August. in libr. de civitate Dei.

De clericis in falso testimonio conuictis.

Caput XXIII.

STatutum est, vt si quis clericus in falso testimonio conuictus fuerit, reus capitali crimine censeatur, & officij ordine degradetur.

Ex cōcil. Epaonēsi cap. 76.

De iudicibus. Cap. XXV.

AD delictum pertinet principum, qui prauos iudices contra voluntatem Dei populis fidelibus præferunt: *S. Isidor.*

Ex dictis S. Isidor.

Nam sicut populi peccatū delictū est, quādo princeps iustus fuit, sic principis est peccatū, quādo iudices iniqui erunt. Bonus iudex sicut nocere ciuib⁹ nescit, ita prodesse omnib⁹ nouit. Aliis enim praestat celsura iustitiae, aliis bonitate. Iudicia sine personarum acceptione suscipit, non inuenit iustitiam, auaritia flamma, nec studet auferre alteri, quod cupiat sibi. Boni iudices, iustitiam ad solam obtinent salutem aeternam suscipiunt, nec eam muneribus accepto distribuunt, ut dum de iusto iudicio temporalia iura non petant, praemio aeterno ditentur. Omnis qui iustitiam in stateram in manu gestat, in utroque penso iustitiam, & misericordiam portat: sed per iustitiam reddit peccati sententiam, per misericordiam peccati temperat poenitentiam. In isto libramine quaedam per aequitatem corrigat, quaedam uero per miserationem indulgeat. Quod Dei iudicia oculis suis praeponeat, semper timens tremensque in omni negotio reformidat, ne de iustitiae tramite deuias cadat, & unde iustificatur, inde potius condemnatur.

De prauis iudicibus Cap. XXVI.

Ex dictis eiusdem.

Neminem stultorum vel improborū oportere iudicari esse. Nam stultus per ignauiam ignorat iustitiam, improbus per cupiditatem corrumpit ipsam quam dicit iustitiam. Grauius lecerā ut pauperes a prauis iudicibus, quam a cruentissimis hostibus. Nullus enim praedo tam crudelis in alienis, quam iudex iniquus in suis. Latrones in antris faucibus ac latebrosis iacentes insidias ponunt, & rapacitatis auaritia seuiunt. Hostes in aliorum sanguine tantum intendunt: iudices quasi crudelissimi carnificum, oppresione sua subiectorum vitam extinguunt, & enim destruant multi sunt: rari sunt qui populos legum & iustitiae regant. Plerunque & boni iudices sunt, sed in se ipsos rapaces habent, horum figura, ut ait quidam, scilla pingitur, atque describitur. Ipsa quidem humanitate, sed capitibus canini accincta & circumdata. Non ab aliis quibusdam potestatibus accidit, ut ipsorum humanitas iniquorum sociorum perturbet. Sepe iudices pro cupiditatis causa, aut differunt, aut peruertunt iudicia, & huiusmodi coeptra partium negotia, quousque mar supra eos qui causantur exhauriat. Quando enim iudicant, non

sed dona desiderant, & sicut negligētes sunt in discussione causantū, sic in eorū dāno solliciti sunt, Iudices prauī, iuxta Prophetā vocem, quasi lupi vespere nō relinquunt in mane, hoc est, de præsēntis vitæ tantūm cōmodis cogitant, nō de futuris. Vita enim ista vespere: futura verō mane accipiatur. Et bene ait quasi lupi, quia luporum more cuncta diripiunt, & vix pauca pauperibus derelinquunt.

De verbosis iudicibus, & elatis. Cap. XXVII.

Verbosi iudices, & elati, vt sapientes videantur, non discutiunt causas, sed asserant, sicq; cōturbant iudicij ordinem, dum suo nō contenti officio, aliena præsument, quidam dum iudicare incipiunt irascuntur, ipsamq; iudicij sententiam in insaniam vertēt, de quibus rectē per prophetam dicitur, qui conuerunt in furorem iudicium. Qui iratus iudicat, in furorem iudicium mutat, & ante protert sententiam quā agnoscat. Furor in iudice, inuestigationem veri non valet attingere: quia mēs eius turbata furore, ab inscrutatione alienatur iustitiæ. Iracundus iudex iudicij examen plenē cōtrueri non valet: quia caliginē furoris non videt. Qui autem repulso furore discutiit, facilius ad cōtundendam veritatem mentis serenitate consurgit: & sine vlla perturbatione, ad æquitatis intelligentiam peruenit.

De premio remunerationis. Cap. XXVIII.

Qui rectē iudicat, & præmium remunerationis expectat, fraudem in Deo perpetrat: quia iustitiam quam gratis impartiri debet, acceptione pecuniæ vendit. Bona malè vtuntur, quia iustē pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritatem, non iustitiæ defensio, sed amor præmij prouocat. Quibus si spes nummi subtrahitur, confestim à iustitiæ confessione recedunt. Acceptio nummorum præuicatio veritatis est. Vnde & pro iusto dicitur: Qui excutit manus ab omni munere, iste in excelsis habitat. Dives muneribus cito corrumpit iudicem: pauper autem dum non habet quod offerat, non solūm audiri contempitur, sed etiam & contra veritatem opprimitur. Cito violatur auro iustitia, nullamque reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat. Plus enim obtinet mentem censoris amor lucri, quā æquitas iudicij.

Ex libro
Officior.
S. Isidor.

Ex eodē.

Nam sicut populi peccatū delictū est, quādo princeps iustus fuit, sic principis est peccatū, quādo iudices iniqui erunt. Bonus iudex sicut nocere ciuib⁹ nescit, ita prodesse omnib⁹ nouit. Aliis enim praestat celsura iustitiae, aliis bonitate. Iudicia sine personarum acceptione suscipit, non inuenit iustitiam, auaritia flamma, nec studet auferre alteri, quod cupiat sibi. Boni iudices, iustitiam ad solam obtinent salutem aeternam suscipiunt, nec eam muneribus acceptis distribuunt, ut dum de iusto iudicio temporalia iura non petant, praemio aeterno ditentur. Omnis qui iustitiam in stateram in manu gestat, in utroque penso iustitiam, & misericordiam portat: sed per iustitiam reddit peccati sententiam, per misericordiam peccati temperat poenitentiam. In isto libramine quaedam per aequitatem corrigat, quaedam uero per miserationem indulgeat. Quod Dei iudicia oculis suis praeposit, semper timens tremensque in omni negotio reformidat, ne de iustitiae tramite deuias cadat, & unde iustificatur, inde potius condemnatur.

De prauis iudicibus Cap. XXVI.

Ex dictis eiusdem.

Neminem stultorum vel improborū oportere iudicari esse. Nam stultus per ignauiam ignorat iustitiam, improbus per cupiditatem corrumpit ipsam quam dicit iustitiam. Grauius lecerā ut pauperes a prauis iudicibus, quam a cruentissimis hostibus. Nullus enim praedo tam crudelis in alienis, quam iudex iniquus in suis. Latrones in antris faucibus ac latebrosis iacentes insidias ponunt, & rapacitatis auaritia seuiunt. Hostes in aliorum sanguine tantum intendunt: iudices quasi crudelissimi carnificum, opprobrio sua subiectorum vitam extinguunt, & enim destruant multi sunt: rari sunt qui populos legum & iustitiae regant. Plerunque & boni iudices sunt, sed in se ipsos rapaces habent, horum figura, ut ait quidam, scilla pingitur, atque describitur. Ipsa quidem humanitate, sed capitibus canini accincta & circumdata. Non ab aliis quibusdam potestatibus accidit, ut ipsorum humanitas iniquorum sociorum perturbet. Sepe iudices pro cupiditatis causa, aut differunt, aut peruertunt iudicia, & huiusmodi coeptra partium negotia, quousque mar supra eos qui causantur exhauriat. Quando enim iudicant, non

sed dona desiderant, & sicut negligētes sunt in discussione causantū, sic in eorū dāno solliciti sunt, Iudices prauī, iuxta Prophetā vocem, quasi lupi vespere nō relinquunt in mane, hoc est, de præsēntis vitæ tantūm cōmodis cogitant, nō de futuris. Vita enim ista vespere: futura verō mane accipiunt. Et bene ait quasi lupi, quia luporum more cuncta diripiunt, & vix pauca pauperibus derelinquunt.

De verbosis iudicibus, & elatis. Cap. XXVII.

Verbosi iudices, & elati, vt sapientes videantur, non discutiunt causas, sed asserant, sicq; cōturbant iudicij ordinem, dum suo nō contenti officio, aliena præsument, quidam dum iudicare incipiunt irascuntur, ipsamq; iudicij sententiam in insaniam vertēt, de quibus rectē per prophetam dicitur, qui conuerunt in furorem iudicium. Qui iratus iudicat, in furorem iudicium mutat, & ante protert sententiam quā agnoscat. Furor in iudice, inuestigationem veri non valet attingere: quia mēs eius turbata furore, ab inscrutatione alienatur iustitiæ. Iracundus iudex iudicij examen plenē cōtrueri non valet: quia caliginē furoris non videt. Qui autem repulso furore discutiit, facilius ad cōtundam veritatem mentis serenitate consurgit: & sine vlla perturbatione, ad æquitatis intelligentiam peruenit.

De premio remunerationis. Cap. XXVIII.

Qui rectē iudicat, & præmium remunerationis expectat, fraudem in Deo perpetrat: quia iustitiam quam gratis impartiri debet, acceptione pecuniæ vendit. Bona malè vtuntur, quia iustē pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritatem, non iustitiæ defensio, sed amor præmij prouocat. Quibus si spes nummi subtrahitur, confestim à iustitiæ confessione recedunt. Acceptio nummorum præuicatio veritatis est. Vnde & pro iusto dicitur: Qui excutit manus ab omni munere, iste in excelsis habitat. Dives muneribus cito corrumpit iudicem: pauper autem dum non habet quod offerat, non solūm audiri contempitur, sed etiam & contra veritatem opprimitur. Cito violatur auro iustitia, nullamque reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat. Plus enim obtinet mentem censoris amor lucri, quā æquitas iudicij.

Ex libro
Officior.
S. Isidor.

Ex eodē.

Tres enim sunt munerum acceptiones, quibus contra iustitiam humana vanitas militat, id est, fauor amicitiarum, adulatio laudis, & corporalis acceptio muneris. Facilius autem peruertitur animus, rei corporeo munere, quam gratia laudisque favore. Quatuor modis iudicium humanum conuertitur: timore, cupiditate, odio, amore. Timore, dum metu potestatis alicuius, veritatem loqui pauescimus. Cupiditate, dum praemio muneris alicuius corrumpimur. Odio, dum contra quemlibet aduersarium molimur, cuius odio corrumpimur. Amore, dum amico vel propinquo praestare contendimus. His enim quatuor causis saepe aequitas violatur.

De oppressoribus pauperum. Cap. XXIX.

Ex eodē.

Pauperum oppressores tunc sentiantur grauiori esse sententia, quando praualuerint his quibus atrocius nocere voluerint. Nam tanto in futuro supplicio condemnandi sunt, quanto hic fortius contra miserorum vitam inualuerint. Audiāt iudices & qui praesunt populis, qui pro temporalibus molestiis quas plebibus ingerunt, aeterno incendio cremabuntur, testante domino per Esaiam prophetam: Iratus sum, inquit, super populum meum, & dedi in manu tua: non posuisti ei misericordiam, aggrauasti iugum tuum valde. Descende, in puluere sede, tace, & intra tenebras. Veniet super te malum & peries, & irruet super te repente miseria quam nescis. Magis mala facientibus quam mala patientibus, dolere debemus. Illi enim praualuendo in malum proficiunt: isti patiendo a malo corriguntur. Deus autem per malas voluntates aliorum, in multa operatur bona. Malignantium hominum voluntas nequaquam potest impleri, nisi Deus dederit potestatem. Nam dum homines Deo permittente malum quod contempiscunt perficiunt, ipse dicitur facere qui permittit. Inde et quod scriptum est per prophetam: Si erit malum, quod dominus non fecit. Veruntamen quod iniqui mala expectant voluntate, idcirco Deus perficiendi dat potestatem per suam bonam voluntatem, quia de nostro malo ipse multa operatur bona. Quidam cum Dei voluntati resistunt, nesciant se omnia, ut & ipsi qui eius dispositioni resistere arbitrantur, eius impleant voluntatem. Propterea in hac vita bene

iudicantur à malis, vt iterum in illa vita mali iudicentur à
 bonis: siue vt etiam sit hic bonis temporalis afflictio, &
 illi eterna remuneratio. Idcirco sunt necessarii mali, vt
 quoties boni offendunt, flagellètur ab illis. Hinc est quod
 Assur virgam furoris sui testatur dominus. Sed quoties ita
 fit, de Dei indignatione procedit, vt Deus per illos in eos
 feriat, quos flagellando emédare desiderat. Sed ille iustif-
 sima voluntate, illi verò sæpe crudeli intentione: sicut per
 prophetam dicitur de eodem Assur. Ipse autem nõ sic, sed
 ad conterendum paratum est cor eius, atrocem super eos
 diuinum furorem venturum, qui existunt persecutores, &
 violenti fidelibus. Consolando eaim Deus suos ita iudi-
 care promittit. Aduersus eos, inquit, qui iudicauerunt te,
 ego iudicabo, & cibabo hostes tuos carnibus suis, & quasi
 mixto sanguine suo inebriabuntur. Habet aliquem vsum,
 & malorum iniquitas, quòd dilectos Dei, suis moribus la-
 sciat, ac per hoc vita impiorum sibi deperit: iustorum au-
 tem deperit, sed proficit. dũ eos mali per tribulationis ex-
 ercitiũ ad presentem odiendam vitam, & futuram desi-
 deradam erudiunt. Interdum enim prodest peruersorum
 prauitas vtilitati iustorum, dum eos malitia sua erudit, &
 ad regna cœlorum requirenda molestia, temporalis impel-
 lit. Probatum hoc exemplis Israëliticæ plebis, quæ tunc
 durius agebatur in Aegypto, quando oportebat eam per
 Moſen ad terram, repromissionis vocari, & ex malis, quæ
 in Aegypto patiebatur descendere, & ad promissam pa-
 triam festinare. Iniqui dum constantiam iusti in persecu-
 tionibus suis aspiciunt, mentis confusione tabescunt, & dũ
 aduersa ostentant, nec vincunt, tandem de se peruersitatis
 insania confunduntur. Stulti contra bonos studium sem-
 per assumunt, quibus dum prosperitas elucet, iactanter de
 suis meritis gloriantur, & bonorum atque iustorum affli-
 ctionibus detrahunt, dumque eis aduersa contigerit, mox
 ad blasphemiam pusillanimitate animi conuertuntur. Qui-
 dam simplicium nescientes dispensationem Dei, in ma-
 lorum prouectibus scandalizantur, dicentes iuxta Prophe-
 tam: Quare via impiorum prosperatur? Bene est omnibus
 qui prauaricantur, & iniquè agunt. Qui ergo hoc dicunt,
 non mirentur, quòd prauorum hominum temporalem, &
 eaducam felicitatem aspiciunt, sed magis nouissima eo-

rum intendant, quāta illis post hoc æterna supplicia preparentur, dicente propheta: Ducent in bonis dies suos, & subitò ad inferna descendunt.

*Vt iudex, non prius obuiet sua sententia litigantibus
quandiu ipsi habent aliquid quod proponant in
quæstione. Cap. XXX.*

Ex decr. Eleuterij papæ ecclésiæ per Gallia cōstitutis. cap. 3. **N**E C litigantibus iudex prius velit sua sententia obuiare, nisi quando ipsi iā peractis omnibus nihil habeant in quæstione quod proponant. Et tādū actio ventiletur, quousq; rei veritas reperiatur. Frequēter interrogare oportet, ne aliquid prætermissum fortè remaneat, quod adnecti conueniat. Induciæ enim non modicè ad querendum dandæ sunt, ne aliquid properè agi à quacunq; parte videatur: quia per subreptionem multa proueniunt. Nihil amen absq; legitimo, & idoneo accusatore fiat. Nā & dominus noster Iesus Christus Iudæ furem esse sciebat: sed quia non est accusatus, ideo nō est eiectus: & quicquid inter apostolos egit, pro dignitate ministerii ratum mansit. Nam si leges seculi accusatores requirunt, quantò magis ecclesiasticæ regulæ? Docent enim terrestria, & humana quæ sint ecclesiastica, atque cœlestia.

*Vt non ydem sint accusatores, & iudices, & testes,
& accusati. Cap. XXXI.*

Ex dictis Damasci papæ, ca. 19. **A**ccusatores verò & iudices non iidem sint: sed per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisq; in suo ordinabiliter ordine. Nā in scriptura prima semper fiat, vt talionem calumniator accipiat. Quæ ante inscriptionē nemo debet iudicari, vel dānari, cum seculi leges hæc eadem retineant. De quib⁹ omnibus veris semper fiat æqualitas, quatenus accusationis & iudicii, & testimonii mercedē per veritatē gestorū cōsequi valeant.

Vt eius accusationem nullus facillè accipiat, qui facillè litigat, & accusat. Cap. XXXII.

Ex cōcil. Vvorma-ciē. ca. 2. **E**ius qui frequenter litigat, & ad accusandum est factus, accusationem nemo absq; grādi examine accipiat. *Vt episcopus accusatores fratrum excommunicet. Cap. XXXIII.*

Ex cōcil. Aurelia. cap. 1. **V**t episcopus accusatores fratrum excommunicet, si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum.

De illis qui conuicti fuerint fratribus, falsa crimina obieciſſe. Cap. XXXIIII.

EOS, qui fratribus ſuis capitalia crimina obieciſſe conuicti fuerint, placuit uſque ad exitum non communi- care, niſi digna ſatiſſactione pœnituerint. *Ex cœcil. Agathē; cap. 6.*

De illis teſtibus, qui aliquem ex ſacro ordine accuſare per- tentant, & ut quiq; optimi, & fideliores in teſtimo- nium aſſumantur. Cap. XXXV.

Placuit ſancto conuentui, ut teſtes ad teſtimonium di- cendum precio non conducantur, & ut quiq; optimi, & fideliores in teſtimonium aſſumantur, ut is contra quem teſtimoniare debent, nullam eis infamiam poſſit inferre, & ut nullus teſtimonium dicat, niſi ieiunus. *Ex cœcil. Matifcē. cap. 5.*

Ut nullus ſecularis alicui ex clero vim inferre præſumat. Cap. XXXVI.

Quicumque iudex aut ſecularis preſbytero, aut dia- cono, aut cui libet ex clero, aut de iunioribus abſque audientia epiſcopi, vel archidiaconi, vel archipreſbyteri, iniuriam inferre præſumpſerit, anathema habeatur. *Ex cœcil. apud the odonis vil lam habi to, ca. 10*

Quid mariti vxores ſuas ex ſuſpicionem accuſare poſſint. Cap. XXXVII.

Maritis ſanè etiã ex ſuſpicionem vxores accuſare per- miſſum eſt, & ipſi plus cæteris de adulterio, & accu- ſare poſſunt, & defendere. *Ex cœcil. Pariſiēſi, cap. 3.*

FINIS Libri decimiſexti.

INDEX CAPITVLO- rum Libri Decimiſeptimi.

- D E muliere, quæ cum duobus fratribus fornicata eſt. Caput i.
- De eadem re. ii.
- De illo qui cum duabus ſororibus fornicatus eſt, quarum vna vxor fuerat. iii.

HH ii